

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

חיי שרה

(חלק טו שיחה ה)



יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וארבע לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת חיי שרה, כא"כז מרחשון, ה'תשפ"ד (א)



LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2023

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

חיי שרה ה

— שק"מ כסלו —

א. פ' חיי שרה ווערט געלייענט, אַ רמז אויפן נס חנוכה אין פרשת חיי שרה:

חנוכה האָט מען קובע געווען אויפן נס דפך השמן⁷ — „לא מצאו אלא פך אחד של שמן . . ולא הי' בו אלא להדליק יום אחד, נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים“⁸; און אַזאַ נס געפינט מען אויך ביי שרה ורבקה, ווי חז"ל⁹ זאָגן (אויפן פסוק¹⁰ „ויביאה יצחק האהלה שרה אמו“), אַז דער נר (שבת¹¹) וואָס זיי האָבן אָנגעצונדן „הי' . . דולק מליילי שבת ועד לילי שבת“.

אעפ"כ, (ובפרט אַז דער נס חנוכה האָט אויפגעטאָן אַז צוליב דעם נס¹² איז נקבע געוואָרן אַ יום-טוב מיוחד), איז מובן, אַז אין נס חנוכה איז דאָ אַ חידוש

דער ספעציעלער תוכן פון יעדן חודש, מיט וועלכן ער טיילט זיך אויס פון אַנדערע חדשים, איז ברוב הפעמים³ פאַרבונדן מיט די ימים מיוחדים (ימים טובים וכו') פון דעם חודש⁴, וואָס זיי האָבן אַ השפעה אויפן גאַנצן חודש; וע"ד ווי מ'געפינט עס בפירוש בנוגע חודש אדר, אַז צוליב די פורים-טעג אין דעם חודש, איז דער גאַנצער חודש „נהפך“ געוואָרן אין אַ חודש פון „שמחה“ און „יום טוב“⁴.

פון דעם איז פאַרשטאַנדיק בענינו, אַז דער תוכן פון חודש כסלו איז פאַר-בונדן מיטן יו"ט חנוכה⁵, וואָס הויבט זיך אָן בכ"ה בכסלו⁶ — און מען געפינט „שמחה“ און „יום טוב“⁴.

פון דעם איז פאַרשטאַנדיק בענינו, אַז דער תוכן פון חודש כסלו איז פאַר-בונדן מיטן יו"ט חנוכה⁵, וואָס הויבט זיך אָן בכ"ה בכסלו⁶ — און מען געפינט „שמחה“ און „יום טוב“⁴.

פמ"ב. ד"ה כי אתה נרי פ"ז) שכל ימי חנוכה כלולים ביום ראשון שלו. ובלשון הש"ס (שבת כא, ב) שביים ראשון ישנם כל ימים הנכנסים. (7) ראה רש"י שבת כא, ב ד"ה מאי חנוכה: על איזה נס קבעוהו. וגם לדעת הרמב"ם (עיי"ש ריש הל' חנוכה. ובארוכה — לקו"ש ח"י ע' 142 ואילך) שתקנת יו"ט דחנוכה היא (גם) משום נצחון המלחמה — הרי זה שחנוכה הוא ח' ימים הוא מפני הנס שהי' בשמן (ראה לקו"ש שם הערה 13), נוסף לזה שרק משום נס זה נתקנה מצות הדלקת נ"ח, וכן הלל והודאה (מפרשים בשבת שם).

(8) שבת שם.

(9) ב"ר פ"ס, טז. רש"י עה"פ.

(10) פרשתנו כד, טז.

(11) להעיר ממשנת בכ"מ השייכות דנ"ח לנרות שבת, וי"ל דמרומו גם בזה שהסוגיא דנ"ח היא במס' שבת; סיום הל' חנוכה ברמב"ם הוא בהדין „גר ביתו ונר חנוכה כו' נר ביתו קודם כו'“ ועוד. וראה רש"י שבת כג, ב ד"ה בנים ת"ח. ולהעיר (שו"ע או"ח סרס"ד ס"ו) דבנש"ק מצוה מן המובחר להדר אחר שמן זית (ובשו"ע אדה"ש שם מוסיף), כמו לנר חנוכה. וראה לקמן ע' 372 ואילך (והערה 3).

(1) ראה של"ה חלק תושב"כ ר"פ וישב.
(2) להעיר אשר כסליו (מלא יו"ד — ראה בספרי דשמות גטין) בגימט' קכ"ו ועם הכולל — קכ"ז (ראה קה"י מע' קכ) — אבל לעז' לא מצאתי גימט' בס'.

(3) משא"כ זה דחודש אייר שכל יום שבו מחוייב בספה"ע, וכיו"ב.

(3*) ראה גם לקו"ש ח"ח ע' 308.

(4) מג"א ט, כב. ונפק"מ להלכה — ראה ירושלמי ריש מגילה. שו"ע ורמ"א או"ח סתרפ"ח ס"ז. וראה תענית כט, סע"א ואילך, הובא במג"א סתרפ"ו סק"ה.

(5) וגם יו"ד יו"ט כסלו, ראה לקמן בפנים סי' יו"ד.

(6) דנוסף לזה שרוב ימי חנוכה הם בחודש כסלו, הרי ידוע (שערי אורה ד"ה בכ"ה בכסלו

שמן שבפך צעטיילט אויף אַכט חלקים און יעדע נאַכט האָט מען אין דער מנורה אַריינגעגאַסן נאָר איין חלק; אָדער ווי דער פּר"ח¹⁶ איז מסביר, אַז מ'האָט די ערשטע נאַכט אַריינגעגאַסן דעם גאַנצן שמן אין דער מנורה און יעדע נאַכט האָט בלויז אויסגעברענט איין אַכטל פון דעם שמן].

ועפ"ז קומט אויס, לכאורה, אַז דער בירור בהנ"ל – צי נס חנוכה איז אין דעם זעלבן סוג נס ווי נס הנרות דשרה ורבקה – איז תלוי אין די צוויי אופנים הנ"ל:

לויטן צווייטן אופן, זיינען ביידע נסים אין דעם זעלבן סוג – אַן איכות'דיקע הוספה אין כח הדליקה פון שמן (אין ביידע פאלן האָט דער נר געברענט פיל לענגער ווי דער זמן וואָס ער קען ברע-נען ע"פ טבע).

[און דער חילוק צווישן זיי איז, וואָס (א) ביי חנוכה איז געווען אַ גרעסערע הוספה¹³ אין כח הדליקה (אויף אַכט טעג) כנ"ל. (ב) ביי חנוכה איז געווען אַ באַזונדער נס יעדן טאָג – מ'האָט יעדן טאָג געדאַרפט אַנצנינדן די מנורה; משא"כ ביי שרה ורבקה האָבן די נרות געברענט זיבן טעג נאָכאַנאַנד].

משא"כ לויטן ערשטן אופן, איז דער נס חנוכה פון אַן אַנדער סוג: ס'איז באַשאַפן¹⁷ געוואָרן באופן נסי די מצאות פון נאָך שמן, וואָס דאָס געפינט מען ניט ביי די נרות שרה ורבקה.

אַבער אויך לויט דעם אופן איז אין מהות הנס פון חנוכה ניט געווען קיין

לגבי דעם נס פון נרות שרה ורבקה¹².

ס'איז אַ דוחק צו זאָגן אַז די מעלה איז נאָר אין דעם, וואָס פון דעם פך שמן דימי חנוכה (וואָס „לא הי' בו אלא להדליק יום אחד“) האָט מען מדליק גע-ווען „שמונה ימים“, משא"כ נרות שרה ורבקה האָבן געברענט באופן נסי בלויז¹³ (קאַרגע) זיבן טעג – ווייל דאָס איז ניט אַ חילוק אין מהות ואיכות הנס, נאָר בלויז אין כמות, וויפל דער נס האָט זיך געצויגן.

ב. דער נס פון חנוכה איז מען מבאר, בכללות, אויף צוויי אופנים:

(א) עס איז צוגעקומען בדרך נס אין כמות השמן ביז ס'איז געווען גענוג שמן פאַר אַלע אַכט טעג – צי באופן אַז דער „[פ]“ איז יעדן טאָג נאָך אַנפילן די נרות געבליבן „מלא כבתחילה“, אָדער ווייל יעדן טאָג „מצאו הנרות מלאים שמן“ (ווי די צוויי סברות אין ב"י¹⁴);

(ב) דער נס איז געווען באַיכות השמן – די מאָס שמן וואָס ע"פ טבע קען עס זיין גענוג אויף ברענען בלויז איין טאָג, האָט געברענט אַכט טעג, ד.ה. יעדן טאָג האָט אויסגעברענט אַן אַכטל פון דעם שמן שבפך –

[ווי דער ב"י¹⁵ זאָגט, אַז מ'האָט דעם

12) אע"פ דלאידך גיסא – הנס דשרה ורבקה הי' בכל שבוע ובכל השנים ובזכות יחיד.

13) ולהעיר: (א) כמות השמן שבפך הייתה כדי להדליק בו יום אחד, משא"כ בנש"ק שהיא בהרבה פחות מזה (רק עד לאחר אכילת הסעודה – שו"ע אדה"ז שם סרס"ג סי"ג. וראה שם ס"א, ס"ז וסי"ד) (ב) לדעת כמה ראשונים (נסמנו באנציקלופדיא תלמודית ע' הדלקת הנרות ע' ש"ב) נרות מקדש צ"ל דולקים רק מערב עד בקר – משא"כ נרות שרה ורבקה דלקו ז' נעל"נ.

14) לטאו"ח סי' עת"ר.

15) שם (בת"ה הא'). וכ"ה בתוס' הרא"ש שבת

שם. ועוד.

16) אר"ח שם סק"א ד"ה עוד תירץ. וכ"ה בתוס' הרא"ש שם.

17) או (שרק) נתוסף שמן – ראה ת"ז שם סק"א. כלי חמדה פ' ויקהל (לה, כז"כ).

צווייטן טאָג און ווייטער האָט מען ניט מקיים געווען דעם „תן לה מדתה“²⁵ (און די נרות זיינען ניט געווען מלאים מיטן „שיעור שלם הצריך לדבר“²⁶).

און אויך לאידך גיסא – עפ”י קומט אויס אַז יעדן טאָג (אַ חוץ דעם אַכטן) איז געווען ניט „מדתה שתהא דולקת מערב עד בוקר“ נאָר דעם ערשטן טאָג – אַכט מאָל אַזויפיל²⁷, דעם צווייטן – זיבן א.ו.ו.

ד. ויש לומר אַ דריטן אופן אין נס חנוכה, באַ וועלכן עס זיינען ניטאָ די קושיות האמורות, און וואָס לויט דעם אופן וועט אויך רעכט ווערן אַז אין נס חנוכה איז געווען אַ חידוש (בענין דהדלקת נרות) וואָס לאַ מצינו דוגמתו:

ווי געבראַכט פריער (סעיף ב) פון ב”י, איז דער נס חנוכה – לויט איין סברא – באַשטאַנען אין דעם וואָס

25) בתוס' הרא”ש ופר”ח שם (ועוד) הקשו כן (רק) על הדלקת ליל א’, להסברא שחילקו השמן לח’ חלקים (וע”ז ת”י שבליל א’ נתנו כל השמן במנורה) – והקושיא שבפנים היא, שמכיון שצ”ל „תן לה מדתה“, הרי אף שכבר לא היה להם שמן טהור כשיעור, מ”מ לפועל ה” חסר (גם) בשאר לילות קיום דין „תן לה כמדתה“ [וגם לפמ”ש בתוס’ הרא”ש שם שדין זה הוא רק „היכא דאיפשר“ – הרי עכ”פ יש בזה (וכן שיהיו הנרות מלאין) הידור]*, וידוע הביאור בזה שנעשה נס שיהי’ שמן טהור (אף שטומאה הותרה בצבור) כי רצה ה’ להראות חבתן של ישראל שיוכלו לקיים המצוה בהידור.

26) לשון רש”י זבחים שם.

27) אבל ראה פרש”י הנ”ל (בהערה 23) דמדה זו הוקבעה להם.

* ע”פ מה שחזק בראש יוסף לשבת שם, דאם נאמר דבעינן כמדתה אפ”י בדיעבד, במקרה שאין שמן כשר מספיק למנורה לכל הנרות, האם יש לערב בו שמן פסול כו’, ע”ש – מקום לומר בנדוד שמחוייבים להוסיף משמן טמא (שהותרה בצבור) כדי לקיים „תן לה מדתה“.

חידוש – ווייל אויך דעם אופן הנס גע- פינט מען שוין פריער (מפורש בתורה שבכתב (אין נביאים¹⁸)) – דער נס מיטן „אסוך שמן“ ביי אלישע.

ג. אין יעדן פון די צוויי אופנים הנ”ל איז דאָ אַ ניט גלאַטקייט:

לויטן אופן אַז עס איז נתוסף געוואָרן בכמות השמן, איז ידוע די שאלה¹⁹: ווי האָט מען געקענט אָנצינדן נרות מקדש מיט שמן של נס; עס שטייט²⁰ דאָך „שמן זית גו’ להעלות נר תמיד“?

[און מ’מוז פאַרענטפערן, אַז מיט „שמן זית“ ווערט ניט געמיינט שמן וואָס איז (אויסגעקוועטשט) פון אַ זית, נאָר אַזאַ וואָס האָט אַלע תכונות פון „שמן זית“ (אורו צולל²¹, וכו’).]

אויך לויטן אופן אַז ס’איז צוגעקומען אין איכות השמן – אַז יעדע נאַכט האָט אויסגעברענט אַן אַכטל פון דעם שמן שבפך – איז ניט גלאַטיק²²:

דער דין²³ ביי מנורה איז דאָך אַז „תן לה מדתה שתהא דולקת מערב עד בקר כו’ ושיערו חכמים חצי לוג“, נוסף אויפן ענין אַז אַ כלי שרת זאָל זיין „מלא“ (ווי פאַרשטאַנדיק פון דעם דין²⁴ אַז „כלי שרת . . אין מקדשין אלא מלאין“) – וע”פ הנ”ל קומט אויס, אַז פון דעם

18) מ”ב ד, ב ואילך. וראה גם מ”א יז, יד-טו (גבי אליהו).

19) בהבא לקמן ראה כלי חמדה שם, „המועדים בהלכה“ (להרש”י זוין) ע’ קנה, וש”נ.

20) ר”פ תצוה. אמור כד, ב.

21) שבת כג, א.

22) נוסף לזה שלדיעה זו קשה עוד יותר, לכאורה, קושיא הנ”ל – דמכיון שנשתנה איכות השמן, הרי גם התכונות של שמן זית ליכא. אבל ראה לקמן ס’ הוהרהר³⁸.

23) מנחות פט, א וש”נ. – הובא בפרש”י עה”ת ר”פ תצוה. ובאמור (כד, ג) ומדה זו הוקבעה להם. זבחים פח, א.

„נתנו כל השמן בנרות. . ובבקר מצאו הנרות מלאים שמן“.

— כליון און ניט־כליון בבת אחת. און דאָס איז אַן ענין פון „נמנע הנמ־נעות“³⁵ — ע״ד ווי דער נס פון „מקום ארון אינו מן המדה“³⁶, וואָס אין דעם זיינען געווען ביידע הפכים בבת אחת: דער (מקום ה) ארון האָט געהאַט אַ מדה, כמפורש בתורה³⁷, „אמתים וחצי ארכו וגו״, און צוזאַמען דערמיט איז דער מקום געווען „אינו מן המדה“.

ה. אַ טיפערער ענין אין דעם:

אין דעם ענין פון „מקום ארון אינו מן המדה“ איז ניט נאָר די הדגשה אַז דער ארון האָט אין זיך געהאַט ביידע הפכים — „מדה“ און „אינו מן המדה“ — בבת אחת, נאָר נאָך מער: דער „אינו מן המדה“ איז געקומען דוקא דורך דעם וואָס דער ארון האָט געהאַט אַ (באָ־שטימטע) מדה; וואָלט דער ארון ניט געווען אין דער גענויער מדה וואָס איז מפורש בתורה, וואָלט ניט געווען קדושת הארון כו', ובמילא — ניט דער נס פון „אינו מן המדה“.

און עד״ז איז ביים נס חנוכה (לביאור הנ״ל): דער נס איז געקומען דוקא דורך דעם וואָס מ'האַט אָנגעצונדן די נרות מקדש כדין; און וויבאַלד אַז דער אור המנורה מוז על פי דין קומען פון שמן, שתכונתו שנכלה באש כנ״ל, קומט דאָך אויס, אַז דער נס פון „מצאו הנרות מלאים שמן“ (אַז ס'איז ניט געווען קיין

ויש לומר, אַז דער פירוש אין דעם איז (ניט אַז דער שמן האָט אויסגעברענט און דערנאָך האָבן זיך די נרות ווידער אָנגעפילט מיט שמן בדרך נס, נאָר) אַז דער שמן האָט געברענט און צוזאַמען דערמיט איז פון אים גאַרניט נחסר גע־וואָרן²⁸, ווי חז״ל זאָגן (בכלל) באַ „אש של מעלה“ אַז „שורפת ואינה אוכלת“²⁹.

ולהעיר — אפילו אַז מ'זאָל זאָגן אַז ס'קען זיין הדלקת נרות המנורה בשמן נס וויבאַלד ער האָט די תכונות פון שמן זית כנ״ל), איז אָבער מובן, אַז דער (אש ו)אור המנורה³⁰ מוז זיין אַזאַ וואָס קומט פון דעם „שמן (למאור)“³¹.

קומט אויס, אַז אין דעם נס איז געווען אַ דבר והיפוכו:

אַז אש טבעי (ואור) הנרות וואָס קומט פון שמן (וכי״ב)³² מוז דערביי זיין כליון השמן³³; ולאידך גיסא, האָט גאַרניט גע־פעלט פון דעם שמן³⁴

(28 ראה גם ב״ר פ״א, ב: ברכו בנר. . הדלקתי את הנר בלילי שבת ובאתי ומצאתי אותו במוצאי שבת דלוק ולא חסר כלום [אף שיש לפרש (עכ״פ בדוחק) הלשון „ולא חסר כלום“ — שנתמלא הנר בשמן אחר. וראה במדב״ר ספס״ן]. וראה לקמן הערה 30.

(29 שמו״ר פ״ב, ה) — בנוגע לסנה.

(30 משא״כ: א) בסנה שמפורש וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה (מקום האש ולא — סיבתו), ב) הא דב״ר הנ״ל אין הכרח שהי' אש טבעי. — בנוגע נרות שרה ורבקה הרי לא נאמר ש,לא חסר כלום, ובפשוטות נ״ל שחסר לאט לאט, כנ״ל בפנים ס״ב.

(31 תרומה כה, ו. ועוד.

(32 וכן ה' במשכן ומקדש (אף) שותצא אש מלפני ה' ותאכל גו' (שמיני ט, כד).

(33 ענינו בעבודה ראה תו״א מקץ (לג, ג) ובכ״מ.

(34 ואפע״כ היו גם התוצאות דכליון השמן בעבודה (ראה הערה הקודמת) — ויש לבאר עפש״כ אדה״ז בשו״ע שלו (חאו״ח סתצ״ה קו״א

סק״ב) בנוגע להבערה * וכ״ש וק״ו ופשיטא בנוגע להדלקת המנורה שענינה למאור. ואכ״מ.

(35 ראה שו״ת הרשב״א סת״ח, הובא בס' החקירה להצ״צ ע' 68. שה״מ תרע״ח ע' תכ.

(36 יומא כא, א. וש״נ.

(37 תרומה שם, יו״ד.

(* וראה שו״ת אבני נור (או״ח סי' רלזח). הנהמ״צ להרגצ״ובי מעי הבערה ועוד.

אין דריטן אופן אָבער, וואָס איז אַן ענין פון „נמנע הנמנעות“, ווערט דער נס גופא אויפגעטאָן בכל רגע ורגע מחדש.

ז. די דריי אופנים הנ"ל – ווי יעדער ענין אין תורה – זיינען אויך דאָ אין עבודת האדם.

דער חילוק צווישן טבע און נס בעבור דת האדם איז³⁷: „טבע“ איז די עבודה ע"פ טעם ודעת – די עבודה איז אָפגע-מאָסטן לויט די מדידות והגבלות פון טבע ומציאות האדם (אויף וויפל ער פאַרשטייט און ער פילט כו'); „נס“ ווייזט אויף דער עבודה פון קבלת עול און מסירת נפש שלמעלה מטו"ד – מ'רעכנט זיך ניט מיט די אייגענע רצונות (און אַוודאי ניט מיט טבע, פאַרשטאַנד, געפיל כו'). מען איז מקיים דעם רצון העליון, ביז צו מסירת נפש.

הגם אַז יעדע עבודה מוז זיין מיסוד אויף קבלת עול ומסנ"פ, ובלשון חז"ל³⁸ „יקבל עליו עול מלכות שמים תחלה ואח"כ מקבל עליו עול מצות“ – וואָרום אַ נבדא קען זיך ניט פאַרלאָזן אַז זיין שכל והרגש וועט אים אַלעמאַל פירן אַז די עבודה זאָל זיין כפי רצון העליון, און דעריבער מוז די עבודה שע"פ טו"ד זיין מיסוד אויף קבלת עול מלכותו ית' –

אינם שווים במהירות הכליון שלהם בהדלקתן – כנראה בחוש. ולהעיר מד"ה החודש הש"ת פ"ב: נהפך ליש אחר ובטבע אחרת. . . באותו הסוג אבל הם מיני יש הפכים זמ"ז היינו בטבעים הפכים . . . והשינוי הוא בטבע הפכית ממש. וראה שם בסוף הפרק, ובד"ה החודש עטר"ת פ"א. וראה שער היחוד והאמונה פ"ב (גבי קרי"ס). וראה – ע"ד ב' סוגי נסים ביצי"מ – לקו"ש ח"ה ע' 176 הערה 27 ובשוה"ג שם. לקו"ש ח"ו ע' 89. ח"ח ע' 242. ואכ"מ.

39) בהבא לקמן ראה לקמן ע' 336-7. לקו"ש ח"ו ע' 151 ואילך. וש"נ.

40) ברכות רפ"ב. וראה מכילתא יתרו כ, ג.

חסרון השמן), האָט זיך אויפגעטאָן דוקא דורך דעם וואָס ס'איז געווען תכונתו כליון השמן.

ו. די שייכות פון דעם אופן הנס צו חנוכה דוקא, וועט מען פאַרשטיין בהקדם החילוק צווישן די ג' ביאור-אופני נס הנ"ל – (א) הוספה בכמות השמן, (ב) הוספה באיכות השמן, (ג) שני הפכים – כליון און ניט-כליון – בבת אחת:

אין דער ערשטן אופן, זעט זיך אַן דער נס נאָר אין דער ערשטער רגע, ווען דער שמן ווערט נתוסף באופן נסי, אָבער דערנאָך ברענט עס באופן טבעי.

און אע"פ אַז דער נס פונעם שמן איז נוגע צו דער הדלקה, וואָרום ווען ניט דער שמן נסי וואָלט ניט געווען מיט וואָס צו אָנצינדן די נרות מקדש – קומט אויס, אַז דער עצם ברענען פון די נרות (מיט דעם שמן) איז פאַרבונדן מיט דעם נס – איז אָבער דער נס ניט ניכר באופן גלוי. והראי': דער וואָס ווייס ניט פון וואָנעט דער שמן איז געקומען, ווייס ניט אַז דאָ איז געשען אַ נס.

אין צווייטן אופן, וויבאַלד די קליינע מאָס שמן ברענט אַ סך לענגער ווי ע"פ טבע, זעט מען דעם נס (אויך) בעת דער שמן ברענט. אָבער פונדעסטוועגן איז דאָס נאָר וואָס דער אויפטר פון דעם נס זעט זיך אַן אין דעם זמן וואָס דער שמן ברענט, אָבער דער נס גופא האָט זיך שוין אויפגעטאָן אין דער רגע ווען דער אויבערשטער האָט משנה געווען און פאַרשטאַרקט דעם איכות וכח פון דעם שמן³⁸.

38) שא"י טבע הפכית ומנגד לטבעו הקודם, רבה הוספה באיכות וכח שמן זה. ושמונים שונים (אפילו בשמיני זית עצמן שונים, ואפילו בזית זה עצמו – ג' זיתים הם ובהם ג' כו' (מנחות פו, א))

א דריטער אופן איז, אַז תמיד כל היום שטייט ער אין דער תנועה פון מסנ"פ, ער איז אַרײַנגעטאָן אין דער עבודה פון מסנ"פ, ובמילא איז כל עבודתו במשך היום בהתאם מיט דער תנועה פון מסנ"פ;

ע"ד ווי ר' עקיבא האָט געזאָגט „כל ימי הייתי מצטער“⁴² כו' מתי יבוא לידי ואקיימנו“⁴³, ער איז געשטאַנען אין דער תנועה פון מסירת נפש ניט נאָר בשעת ק"ש, נאָר – „כל ימי“ – שטענדיק, אין אַלע זיינע ענינים, איז ביי אים געווען די תנועה פון מסירת נפש.

ת. די דריי אופנים הנ"ל זיינען תלוי אין דעם מעמד ומצב רוחני אין וועלכן מ'געפינט זיך:

בשעת עס זיינען שנים כתיקונן, דער אור הקדושה איז מאיר בגילוי בעולם (ובעבודה – די דרגא פון צדיקים) – איז גענוג אַז ס'איז דאָ די תנועה פון מסנ"פ בק"ש, בתחילת היום⁴³; וואָרום וויבאַלד ס'איז ניטאָ קיין חשך, איז אויך דאָס (דער רושם המסנ"פ) מספיק צו באַוואַרען נען אַז די שפעטערדיקע עבודה שע"פ טו"ד זאָל זיין כדבעי.

בשעת אָבער עס איז אַ מצב פון „החשך יכסה ארץ“, איז דאָן ניט גענוג די תנועה פון מסנ"פ שבתחילת היום (און שפעטער איז עס נאָר אַ רושם, בהעלם); דעמאָלט פאַדערט זיך, אַז דער הרגש המסנ"פ זאָל זיך אָנהערן בגלוי במשך כל היום⁴³, דוקא דורך דעם קען מען בייקומען דעם חשך – און אין דעם זיינען דאָ צוויי אופנים:

איז אָבער אין דעם פאַראַן כמה דרגות ואופנים:

איין אופן איז, אַז דער הרגש הקב"ע ומסנ"פ (דער „נס" שלמעלה מהטבע) איז נאָר בתחילת היום, בשעת ק"ש, וואָס ענינה איז „לקבל עליו מלכות שמים במסירת נפש“⁴¹ – און דערנאָך, במשך היום, איז די עבודה ע"פ טעם ודעת.

און אע"פ אַז דער הרגש הקבלת עול ומסנ"פ בתחילת היום דאַרף און לאָזט איבער אַ רושם אויפן גאַנצן טאָג, באופן אַז אויך די עבודה שע"פ טו"ד (במשך היום) זאָל זיין כדבעי בהתאם צום רצון העליון – איז אָבער די קבלת עול ומסנ"פ גופא (דער „נס") ביי אים דעמאָלט בהעלם⁴¹; מיט וואָס פאַרנעמט ער זיך און אין וואָס ליגט ער במשך היום – אין דער עבודה ע"פ טו"ד.

אַ צווייטער אופן איז, אַז דער הרגש הקב"ע ומסנ"פ שבתחילת היום איז ביי אים מאיר בגילוי אין דער עבודה במשך פון גאַנצן טאָג, ביז אַז דאָס איז „קבוע בלבו תמיד ממש יומם ולילה ולא ימוש מזכרונו“⁴¹;

דאָס מיינט אָבער ניט אַז דעם גאַנצן טאָג שטייט ער אין אַ תנועה (און איז עסוק אין דער עבודה) פון מסירת נפש; ס'איז נאָר וואָס אין דער עבודה במשך כל היום לייכט ביי אים און ווערט דער-הערט דער (זכרון ה)מסנ"פ משעת ק"ש. וואָס דאָס העלפט אים אין דער עבודה פון תומצ' (וואָס דאָס איז עיקר עבודתו במשך היום).

(41) תניא ספכ"ה.

(41*) ומ"ש בתניא שם ש"קיום התורה ומצותיה תלוי בזה שיזכור תמיד ענין מסירת נפשו לה' כו" (היינו שהמסנ"פ צ"ל בגילוי, כדלקמן בפנים באופן הב') – כי הוא כדי ש"יוכל לעמוד נגד יצרו לנצחו כו" (תניא שם), ואופן הא' שבפנים הוא בעבודת הצדיקים, כדלקמן בפנים סעיף ח.

(42) דצער שייך כאשר התשוקה לזה היא בגילוי.
(43) ברכות סא, ב. וראה לקו"ש ח"ו ע' 124. ח"י"ז ע' 283.
(43*) ראה עד"ז לקו"ש ח"ז שם ואילך.

מצד דעם גדול החשך בימי יון וואָס עמדו „להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך“⁴⁵) זיינען אידן געשטאַנען אין אַ מסירת נפש גלוי' חלשים אַנקעגן גבורים כו' – צו לוחם זיין קעגן דעם חשך⁴⁶; און די תנועה פון מסירת נפש פון אידן האָט פועל געווען אַז „והוי' (בתוספת וא"ו) יגי' חשכי“⁴⁷ – הוי' שלמעלה מהשתלשלות, וואָס ער דוקא איז „יגי' חשכי“ – מברר און מהפך דעם חשך (הגלות)⁴⁸.

און דאָס איז אַראָפּגעקומען אין דעם נס מיט פך השמן „שהי' מונח בחותמו של כה"ג“ – וואָס ווייזט אויף אַ בחי' שׁ, אין החיצונים יכולים ליגע שם כלל“, ווייל דאָס איז „עצמות המאציל שלמעלה מכל ההשתלשלות לגמרי“⁴⁹; און דערפאַר איז דער נס גופא געווען אין אַן אופן וואָס האָט ניט קיין אחיזה אין טבע והשתלשלות – „נמנע הנמנעות“.

י"ד. עפ"ז וועט מען אויך פאַרשטיין די שייכות פון כהנ"ל אויך צום אַנדערן יום־טוב שבחודש כסלו – דער טאָג פון י"ט כסלו, וואָס איז „ראש השנה לחסידות“⁵⁰:

איין אופן איז, אַז דער חשך פון וועלט איז מסתיר ומעלים אויף אלקות נאָר אויף וויפל עולם (מלשון העלם)⁴⁴) מצד טבעו ומציאותו איז מעלים ומסתיר אויף אור הקדושה; און אין דעם מצב, היות עס איז אַזוי אויסגעשטעלט ע"פ טבע, איז עיקר עבודת האדם, עבודה שע"פ טו"ד (– טבע דנפה"א שלו) – ס'איז נאָר, אַז בכדי צו אַראָפּנעמען דעם העלם והסתיר העולם, אַז עס זאָל ניט מבלבל זיין די עבודה פון אַ אידן, דאַרף דער הרגש המסנ"פ ביי אים לייכטן באופן גלוי במשך כל היום.

בשעת אָבער דער חשך העולם ווערט גרעסער באופן אַז עס איז מנגד צום אור הקדושה, ביז אַז אידן זיינען נתונים במיצר ובשבי', וועלט איז מונע ומעכב די אידן פון עבודת ה' – דאָן דאַרף דער עיקר עבודה פון אַ אידן באַשטיין אין לוחם זיין מיטן חשך העולם, צעברעכן דעם חשך ביז צו מהפך זיין דעם חשך לאור. און אין דער עבודה פאָדערט זיך אַז מ'זאָל שטיין אין אַ שטענדיקער תנועה פון מסנ"פ, על כל צעד ושעל, במשך כל היום.

ט. און דאָס איז אויך דער ביאור וואָס בחנוכה איז געווען דער נס באופן פון „נמנע הנמנעות“ – אַ נס חדש בכל רגע ורגע – ווייל אַזוי איז געווען דעמאָלט ביי אידן בעבודתם הרוחנית⁴⁴:

44) לקו"ת שלח לו, ד. ובכ"מ.

44*) ועד"ז י"ל בנוגע החילוק בין הנס דאטוך שמן דאלישע (שהי' ניכר רק ברגע שנברא השמן נס), ונס הנרות דשרה ורבקה (שהי' ניכר גם אח"כ בעת שדלקו):

אלישע הי' נביא – גלה סודו אל עבדיו הנביאים (עמוס ג, ז), אדם המכריז ומשמיע (רשי' וראו ו, א) וראה אגה"ק סי"ט) – והנסים שלו שבכתובים הנ"ל – כולל נס האטוך – באו בקיום הבטחת אלי' הנביא שיהי' „פי שנים ברוחך“

(מפרשים למ"ב ב, ט) – גילוי אור, שמספיק הרגש המסנ"פ בתחילת היום; שרה הוא שם ב"ן שיורד למטה לברר בירורים (תו"ח פרשתנו קכו, ב ובכ"מ), חושך דעולמות בי"ע – שאז צ"ל זכרון המסנ"פ בגלוי במשך היום, כנ"ל בפנים סעיף ח. 45) נוסח ועל הנסים.

46) ראה שערי אורה ד"ה בכ"ה בכסלו פמ"ב. ועוד.

47) ש"ב כב, כט. ד"ה כי אתה נרי בתו"א ושערי אורה (ועיי"ש ספ"ז).

48) ולכן ענינם של נ"ח הוא להאיר את החשך דוקא (תו"א סד"ה רני ושמחי (הב'). סד"ה נ"ח. שערי אורה סד"ה בכ"ה בכסלו. סד"ה רני ושמחי. ובכ"מ).

49) שערי אורה ד"ה כי אתה נרי פי"ז.

50) אגה"ק של כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע לחג

און אין אַן אופן פון יפוצו מעינותיך
 חוצה⁵⁵ – די מעינות זאָלן זיין (אויך)
 חוצה ובאופן פון הפצה,
 וואָס דורך דעם דוקא ווערט אויפגע-
 טאַן דער ענין פון „והוי' יגי' חשכי“,
 אויך פון דעם חשך, ביז עס ווערט נתקיים
 דער יעוד פון „ולילה כיום יאיר“⁵⁶, אַז
 דער חשך הגלות ווערט נהפך לאור,
 בקרוב ממש.

(משיחות מוצאי זאת חנוכה
 תשל"ה, י"ב תמוז תשכ"ו)

(55) ביאור ג' ענינים אלה ראה לקו"ש ח"ה ע'
 3-432, וראה לקו"ש ח"ד ע' 20-1119 ובהערות
 שם. לקו"ש ח"י ע' 106. ועוד.
 (56) תהלים קלט, יב.

בשעת מען האַלט ביים חשך פון
 עקבתא דמשיחא⁵¹, וואָס דער חשך
 ווערט גרעסער מיום ליום, דוקא דאָן איז
 נויטיק צו מגלה זיין בחי' שמן שבתורה –
 פנימיות התורה, ביז צו רזין דרזין דאָר-
 רייתא⁵², בחי' נקודת היחידה שבתורה⁵³
 – וואָס איז מעורר און מגלה די נקודת
 היחידה פון אַ אידן⁵⁴,

הגאולה די"ט כסלו תרס"ב. פאקסימיליא
 מהמכתב – בקונטרס ומעין ע' 17. נדפס גם
 ב„היום יום“ בתחלתו. ובכ"מ.

(51) ראה ד"ה כי אתה נרי בתו"א (מא, א)
 ושערי אורה (ספי"ט) ד„והוי' יגי' חשכי“ קאי על
 החשך דדורות האחרונים דעיקבתא דמשיחא.
 (52) אמ"ב שער הק"ש פנ"ד ואילך.
 (53) ראה בארוכה קונטרס ענינה של תורת
 החסידות סעיף ה' ואילך.
 (54) ראה לקמן ס"ע 286 ואילך ובהערות שם.

